

# ประสิทธิผลของหลักสูตรสารสนเทศศาสตร์ต่อการปฏิบัติงาน ของบัณฑิตมหาวิทยาลัยขอนแก่น ปีการศึกษา 2548-2552

## The Effectiveness of the Information Science Curriculum Towards Professional Performance of Khon Kaen University Graduate, Academic Year 2005-2009

จุฑาทิพย์ ไชยกำบัง<sup>1</sup>  
ดร. มาลี กาบมาลา<sup>2</sup>

*Juthatip Chaikhambung*  
*Dr. Malee Kabmala*

### บทคัดย่อ

การศึกษาประสิทธิผลของหลักสูตรสารสนเทศศาสตร์ในด้านความเหมาะสมของวัตถุประสงค์ของหลักสูตร เนื้อหาวิชา จำนวนวิชา จำนวนหน่วยกิต และประโยชน์ต่อการทำงาน เพื่อนำผลการศึกษาไปใช้ในการปรับปรุงหลักสูตร ให้เหมาะสมกับการปฏิบัติงานของบัณฑิต การเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม กลุ่มประชากรคือ บัณฑิตที่สำเร็จ การศึกษาในปีการศึกษา 2548-2552 ผลการวิจัยพบว่าบัณฑิตส่วนใหญ่มีความเห็นว่าวัตถุประสงค์ของหลักสูตร เนื้อหาวิชา จำนวนวิชา จำนวนหน่วยกิต และประโยชน์ต่อการทำงานมีความเหมาะสม แต่ควรเพิ่มความเข้มข้น ของหลักสูตรด้านภาษาอังกฤษ เทคโนโลยีสารสนเทศ การจัดการสมัยใหม่ การวิจัย และใช้กระบวนการเรียนการสอน แบบ Research-based Teaching and Learning ควรปรับปรุงเนื้อหาบางรายวิชาให้มีความทันสมัย

### Abstract

The study aims to determine the effectiveness of Khon Kaen University's Information Science curriculum regarding; objectives of the program, course contents, numbers of courses offered, numbers of credited and usefulness. Questionnaires, as a tool to collect data, were contributed to graduates of academic year 2005-2009. The results of the study showed that postgraduates are satisfied with the course offered, however, more in English language, information technology, new management and research are suggested some courses contents should be revised.

**คำสำคัญ:** หลักสูตรสารสนเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

**Keywords:** Information Science Curriculum, Khon Kaen University

<sup>1</sup> อาจารย์ กลุ่มวิชาการจัดการสารสนเทศและการสื่อสาร คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

<sup>2</sup> รองศาสตราจารย์ กลุ่มวิชาการจัดการสารสนเทศและการสื่อสาร คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

## ความเป็นมาและปัญหาการวิจัย

ในสภาพสังคมฐานความรู้ (Knowledge-based Society) ข้อมูล ข่าวสาร และความรู้เป็นทรัพยากรหลักในการนำไปพัฒนาการดำเนินงานขององค์กรให้มีประสิทธิภาพและสร้างรายได้เปรียบในการแข่งขันเชิงธุรกิจ รวมทั้งความก้าวหน้าของเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารที่เป็นปัจจัยสำคัญต่อการพัฒนากระบวนการจัดการสารสนเทศและความรู้ เช่น พัฒนาสารสนเทศในรูปแบบสิ่งพิมพ์มาเป็นสื่อดิจิทัลที่สามารถเข้าถึงได้อย่างสะดวก รวดเร็ว ทุกที่ทุกเวลา ล้วนเป็นปัจจัยที่ส่งผลให้นักวิชาชีพสารสนเทศในปัจจุบันมีบทบาทหน้าที่เปลี่ยนไปจากเดิม ซึ่งจะเห็นได้จากการศึกษาบทบาทหน้าที่ของบรรณารักษ์ในสภาพแวดล้อมของอินเทอร์เน็ตและเวิลด์ไวด์เว็บ ของ Rao and Babu (2001) พบว่า บทบาทหน้าที่สำคัญคือ เป็นตัวกลางในการค้นคืนสารสนเทศ ผู้อำนวยความสะดวกแก่ผู้ใช้ในการเข้าถึงเอกสารอิเล็กทรอนิกส์ นักฝึกอบรมเพื่อให้ผู้ใช้สามารถเข้าถึงสารสนเทศได้ตามต้องการ ผู้สร้างเว็บไซต์ แหล่งรวบรวมและให้บริการสารสนเทศทั้งภายในและภายนอกองค์กร รวมทั้งบทบาทนักวิจัยที่เข้าไปมีส่วนร่วมกับทีมนักวิจัยขององค์กร ผู้ชำนาญการในการค้นหา วิเคราะห์ สังเคราะห์ สรุปผลสารสนเทศเพื่อใช้ในการวิจัย และนักออกแบบตัวเชื่อมประสาน (User Interface) ของระบบการค้นคืน และผู้จัดการความรู้ขององค์กรทั้งในด้านการสร้าง การคัดเลือก การจัดเก็บ และเผยแพร่ ตลอดจนการป้องกันรักษาความรู้ขององค์กร ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ Manmart (2002) พบว่า บทบาทหน้าที่ของ นักวิชาชีพสารสนเทศยุคใหม่เป็นผู้ประสานระหว่างผู้ใช้และแหล่งสารสนเทศ มีส่วนเกี่ยวข้องและให้คำปรึกษาผู้ใช้เฉพาะรายมากขึ้น การจัดหาข้อมูลที่เหมาะสมต่อผู้ใช้อยู่รวมทั้งการเรียนรู้ทางไกลเป็นผู้จัดการสารสนเทศรวมทั้งเป็นผู้ผลิตสารสนเทศการใช้เทคโนโลยีในการเข้าถึงข้อมูล และให้คำปรึกษาในการออกแบบฐานข้อมูลให้แก่ผู้ใช้บริการ เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการใช้อินเทอร์เน็ต ควบคุมกลั่นกรอง ตรวจสอบคุณภาพของข้อมูล มีความเชี่ยวชาญทางการพิมพ์

อิเล็กทรอนิกส์ รวมทั้งมีส่วนเกี่ยวข้องกับการคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญา ตลอดจนเป็นผู้สอน นักวิจัย และนักประสานงาน

เมื่อพิจารณาบทบาทหน้าที่ของบรรณารักษ์และนักวิชาชีพสารสนเทศจะเห็นได้ว่ามีความรู้ความสามารถหลัก 2 ด้าน คือ 1) ความรู้ความสามารถทางวิชาชีพ และ 2) ความรู้ความสามารถเฉพาะบุคคล (Abels; et al, 2003) ทั้งนี้ความรู้ความสามารถทางวิชาชีพ ประกอบด้วย 1.1) การบริหารจัดการองค์กรสารสนเทศ นักวิชาชีพสารสนเทศสามารถจัดการกับการเปลี่ยนแปลงเพื่อให้องค์กรประสบผลสำเร็จ สนับสนุนทิศทางการดำเนินงานขององค์กรหลัก เช่น การพัฒนากลยุทธ์และแผนธุรกิจ สนับสนุนเป้าหมายขององค์กร และการวางแผนในระยะยาวและระยะสั้นสำหรับองค์กรสารสนเทศ การเข้าถึงและการสื่อสารที่ดีขององค์กรสารสนเทศ รวมทั้งการบริหารสารสนเทศ ผลิตภัณฑ์ และนโยบายการจัดการที่มีประสิทธิภาพ การปฏิบัติงาน การจัดการทางการเงิน สนับสนุนกลยุทธ์การจัดการและการตัดสินใจในการประยุกต์ใช้สารสนเทศ เครื่องมือและเทคโนโลยีสำหรับองค์กร การแนะนำองค์กรเกี่ยวกับลิขสิทธิ์และทรัพย์สินทางปัญญาในประเด็นที่เกี่ยวข้อง 1.2) การจัดการทรัพยากรสารสนเทศ ความเชี่ยวชาญเกี่ยวกับเนื้อหาและรูปแบบของทรัพยากรสารสนเทศ รวมทั้งความสามารถในการประเมินคัดเลือกและคัดกรองทรัพยากรสารสนเทศ ตลอดจนการใช้เครื่องมือการเข้าถึงสารสนเทศที่เหมาะสม การเจรจาต่อรองในการซื้อและลิขสิทธิ์ของผลิตภัณฑ์และบริการสารสนเทศที่ต้องการ การพัฒนา นโยบายสารสนเทศสำหรับองค์กร 1.3) การจัดการบริการสารสนเทศ นักวิชาชีพสารสนเทศสามารถจัดการบริการสารสนเทศแบบครบวงจรเริ่มจากการออกแบบ พัฒนา การทดสอบ การตลาด การบรรจุ การจัดส่ง จนถึงสิ้นสุดการบริการ การวิจัยตลาดเกี่ยวกับพฤติกรรมสารสนเทศและปัญหาทัศนคติของผู้ใช้แต่ละกลุ่ม เพื่อหาแนวคิดใหม่สำหรับการบริการ การวิจัย วิเคราะห์ สังเคราะห์สารสนเทศเพื่อให้ได้คำตอบที่ถูกต้องสำหรับผู้ใช้ และพัฒนาและประยุกต์เครื่องมือในการวัดคุณภาพที่

เหมาะสม 1.4) การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและเครื่องมือ นักวิชาชีพสารสนเทศสามารถนำเทคโนโลยีที่เหมาะสมมาใช้ในการจัดส่งและบริการสารสนเทศ การจัดเตรียมการเข้าถึงทรัพยากรสารสนเทศ การพัฒนาเครื่องมือการสอนสำหรับผู้ใช้ในการใช้สารสนเทศ การประเมิน คัดเลือก และประยุกต์ใช้เครื่องมือด้านสารสนเทศในการสร้างการเข้าถึง และการจัดส่งสารสนเทศ การประยุกต์ใช้ฐานข้อมูล ดัชนี เมทาเดตา การวิเคราะห์ และสังเคราะห์สารสนเทศเพื่อปรับปรุงการค้นคืนสารสนเทศ ใช้ในองค์กร การป้องกันสารสนเทศส่วนบุคคลของผู้ใช้ และการตระหนักถึงความท้าทาย การดูแลรักษา รวมทั้งเครื่องมือ (Tools) สำหรับการจัดการทรัพยากรสารสนเทศและบริการสารสนเทศในอนาคต และ 2) ความรู้ความสามารถเฉพาะบุคคล เป็นทัศนคติ ทักษะ ค่านิยมที่ทำให้การปฏิบัติงานได้สำเร็จ ความรู้ความสามารถเฉพาะบุคคลที่นักวิชาชีพสารสนเทศควรมี ได้แก่ การค้นหาความท้าทายและโอกาสใหม่ การมองลักษณะภาพรวม การติดต่อสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ การนำเสนอความคิดที่ชัดเจน การเจรจาต่อรอง ความสามารถโน้มน้าวชักจูง ความมั่นใจ การสร้างเครือข่ายความร่วมมือ การสร้างสภาพแวดล้อม ทั้งความเอาใจใส่ ความเคารพและความน่าเชื่อถือไว้วางใจ การทำงานเป็นทีม ตระหนักถึงความสมดุลของความร่วมมือระหว่างการเป็นผู้นำกับผู้ตาม การคำนึงถึงความเสี่ยง การวางแผน จัดลำดับประเด็นที่สำคัญก่อนหลัง การคิดสร้างสรรค์ การตระหนักถึงคุณค่าของเครือข่ายวิชาชีพ และเส้นทางอาชีพ ความยืดหยุ่นและคิดเชิงบวก การแสดงความยินดีกับความความสำเร็จสำหรับตนเองและผู้อื่น

โรงเรียนบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์เป็นแหล่งผลิตนักวิชาชีพสารสนเทศออกสู่ตลาดแรงงาน จัดการศึกษาและผลิตบัณฑิตที่มีความรู้ความสามารถให้สอดคล้องกับสภาพการเปลี่ยนแปลงในต่างประเทศการศึกษาทางบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์มีการเปลี่ยนแปลงอย่างเห็นได้ชัดจากรายงานการเปลี่ยนแปลงในการศึกษาทางบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ของโรงเรียน

บรรณารักษศาสตร์ในประเทศสหรัฐอเมริกา แคนาดา และอังกฤษ จำนวน 27 แห่ง ของคณะวิจัยโครงการคลิเพอร์ของสมาคมการศึกษาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ (Association of Library and Information Science Education-ALISE) ได้วิเคราะห์ลักษณะและขอบเขต และได้รายงานแนวโน้ม การเปลี่ยนแปลงหลักสูตรในสาขาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ ดังนี้ 1) หลักสูตรบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ไม่ได้เน้นเฉพาะห้องสมุดหรืองานด้านห้องสมุดเท่านั้น แต่ได้ขยายขอบเขตครอบคลุมเนื้อหาเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมทางสารสนเทศ และปัญหาด้านสารสนเทศ ทั้งนี้มีการปรับเปลี่ยนชื่อโรงเรียนและชื่อหลักสูตรใหม่ โดยตัดคำว่าห้องสมุด (Library) ออก และเพิ่มคำว่าสารสนเทศ (Information) เข้ามาแทน ซึ่งสะท้อนให้เห็นระบบแนวคิดที่ขยายกว้างขึ้น 2) มีแนวคิดที่เน้นผู้ใช้เป็นศูนย์กลาง 3) มีการเพิ่มวิชาทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศในหลักสูตรมากขึ้น เนื่องจากเป็นองค์ประกอบสำคัญของหลักสูตรเพื่อให้นักศึกษาสามารถติดตามความก้าวหน้าใหม่ๆ ของเทคโนโลยีสารสนเทศได้ทันทั่วทั้ง 4) โครงสร้างหลักสูตรที่ประกอบด้วยหลักสูตรเฉพาะด้าน 5) มีการสอนหลากหลายรูปแบบเพื่ออำนวยความสะดวกแก่ผู้เรียนมากขึ้น และ 6) มีการขยายหลักสูตรโดยเสนอให้ปริญญาระหว่างสาขาในระดับปริญญาตรี ปริญญาโท และปริญญาเอก (KALIPER Advisor Committee, 2000)

กลุ่มวิชาการจัดการสารสนเทศและการสื่อสาร คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ซึ่งเป็นโรงเรียนบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์รับผิดชอบหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาสารนิเทศศาสตร์ โดยในปี พ.ศ. 2545 ได้เปลี่ยนชื่อหลักสูตรจากสาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ มาเป็นสาขาวิชาสารนิเทศศาสตร์ และปรับเปลี่ยนเนื้อหาวิชาให้มีขอบเขตครอบคลุมการจัดการสารสนเทศที่หลากหลายลักษณะ เพิ่มเนื้อหาในด้านการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการจัดการสารสนเทศและองค์กรสารสนเทศ เพื่อให้การผลิตบัณฑิตในสาขาวิชามีความเหมาะสมและสอดคล้องกับความต้องการของตลาด

แรงงาน และความก้าวหน้าของเทคโนโลยีสารสนเทศ และการสื่อสารที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในรูปแบบ การจ้างงาน บางตำแหน่งงานอาจไม่เหมาะสมกับ กาลสมัย ขณะเดียวกันได้มีตำแหน่งงานใหม่เกิดขึ้นแทน ซึ่งจะเห็นได้จากการศึกษาวิเคราะห์คุณสมบัติด้าน สารสนเทศที่ประกาศรับ สมัครงานในหนังสือพิมพ์ ระหว่างปีพ.ศ. 2545-2547 ทั้งหมดจำนวน 5,392 ฉบับ ของ Phlangwan, Sacchanand, & Manmart (2009) พบว่า ตำแหน่งงานที่มีความต้องการบุคลากรที่มีคุณสมบัติ ด้านสารสนเทศ จำแนกเป็น 2 กลุ่ม คือ 1) ตำแหน่งงานด้าน สารสนเทศโดยตรง ได้แก่ บรรณารักษ์ นักสารสนเทศ ผู้จัดการสารสนเทศในองค์กร เจ้าหน้าที่ศูนย์ข้อมูล นักจดหมายเหตุ ผู้จัดการความรู้ ผู้จัดการเอกสารสำนักงาน และผู้จัดการฝ่ายสำนักงาน ตำแหน่งงานที่มีประกาศ รับสมัครมากที่สุด คือ ตำแหน่ง บรรณารักษ์ รองลงมาคือ นักสารสนเทศ นอกจากนี้ ผลการวิเคราะห์ยังพบว่า มีตำแหน่งงานใหม่เพิ่มขึ้น คือ ตำแหน่งผู้จัดการความรู้ และเจ้าหน้าที่ศูนย์ ข้อมูล 2) ตำแหน่งงานที่ ประยุกต์คุณสมบัติด้านสารสนเทศ ได้แก่ นักวิเคราะห์ ระบบ นักการตลาด พนักงานธุรการ พนักงานสโตร์ เจ้าหน้าที่ตรวจสอบ เลขานุการ นักพัฒนาเว็บไซต์ นักวิชาการ นักวิจัย ประชาสัมพันธ์ เจ้าหน้าที่ฝ่ายบุคคล เจ้าหน้าที่วิเคราะห์นโยบายและแผน นักข่าว นักฝึกอบรม นักโฆษณาและผู้จัดการฝ่ายสำนักงาน ตำแหน่งงานที่มี ประกาศรับสมัครมากที่สุดคือ ตำแหน่ง นักวิเคราะห์ระบบ รองลงมาคือ นักการตลาด หน่วยงานราชการประกาศ รับสมัครตำแหน่งงานด้านสารสนเทศโดยตรงมากที่สุด รองลงมาเป็นหน่วยงานเอกชน โดยตำแหน่งงานที่มี ประกาศรับสมัครมากที่สุด คือ ตำแหน่งบรรณารักษ์ รองลงมาคือ นักสารสนเทศ หน่วยงานเอกชนประกาศ รับสมัครตำแหน่งงานที่ประยุกต์คุณสมบัติด้านสารสนเทศ มากที่สุด รองลงมาคือ หน่วยงานราชการ โดยตำแหน่ง งานที่มีประกาศรับสมัครงานมากที่สุดคือ นักวิเคราะห์ ระบบ รองลงมาคือ นักการตลาด คุณสมบัติด้านสารสนเทศ ที่หน่วยงานต้องการมากที่สุด คือ การจัดการสารสนเทศ

รองลงมาคือ การใช้คอมพิวเตอร์พื้นฐาน และการประยุกต์ เทคโนโลยีสารสนเทศในการจัดการสารสนเทศ

จากการเปลี่ยนแปลงของวิชาชีพสารสนเทศ ทำให้กลุ่มวิชาการจัดการสารสนเทศและการสื่อสาร คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัย ขอนแก่น ได้ตระหนักถึงการพัฒนาและปรับปรุงหลักสูตร อย่างต่อเนื่อง จึงจำเป็นต้องอย่างยิ่งที่ต้องศึกษาประสิทธิผล ของหลักสูตรสารสนเทศศาสตร์ในด้านความเหมาะสม ของวัตถุประสงค์หลักสูตร เนื้อหาวิชา จำนวนวิชา จำนวนหน่วยกิต และโดยเฉพะอย่างยิ่งประโยชน์การนำ ความรู้ที่ได้รับจากหลักสูตรสารสนเทศศาสตร์ไปใช้ ในการปฏิบัติงาน รวมทั้งความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ ของบัณฑิตที่มีต่อหลักสูตรสารสนเทศศาสตร์

### วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาประสิทธิผลของหลักสูตร สารสนเทศศาสตร์ในด้านความเหมาะสมของวัตถุประสงค์ หลักสูตร เนื้อหาวิชา จำนวนวิชา จำนวนหน่วยกิต และ ประโยชน์ต่อการทำงาน
2. เพื่อศึกษาความคิดเห็น และข้อเสนอแนะ ของบัณฑิตที่มีต่อหลักสูตรสารสนเทศศาสตร์

### วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจที่มุ่งศึกษา ความคิดเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติงานและความคิดเห็นเกี่ยวกับ หลักสูตรสารสนเทศศาสตร์ โดยใช้แบบสอบถามเป็น เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ประชากรที่ใช้ใน การศึกษาคือ บัณฑิตหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขา วิชาสารสนเทศศาสตร์ กลุ่มวิชาการจัดการสารสนเทศ และการสื่อสาร คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ที่สำเร็จการศึกษาในปีการศึกษา ที่สำเร็จ 2548-2552 รวม 5 รุ่น จำนวน 110 คน จากบัณฑิต ที่สำเร็จการศึกษาทั้งสิ้น 166 คน เนื่องจากบัณฑิต ไม่แจ้งที่อยู่และมีการเปลี่ยนแปลงที่อยู่ทำให้ไม่สามารถ ติดต่อได้ โดยได้รับแบบสอบถามตอบกลับมา 65 ชุด คิดเป็นร้อยละ 60.00

## การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลใช้วิธีการทางสถิติพรรณนา โดยทำการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับข้อมูลสถานภาพส่วนตัว การทำงานและประสบการณ์ด้วยการหาค่าร้อยละ ส่วนความคิดเห็นต่อหลักสูตรสารสนเทศศาสตร์วิเคราะห์ด้วยการหาค่าเฉลี่ย เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้มาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) โดยกำหนดค่าคะแนนเป็น 5 ระดับ แปลความหมายของค่าเฉลี่ยของความคิดเห็น คือ ค่าเฉลี่ย 4.51-5.00 หมายถึง ความเหมาะสมมากที่สุด ค่าเฉลี่ย 3.51-4.50 หมายถึง ความเหมาะสมระดับมาก ค่าเฉลี่ย 2.51-3.50 หมายถึง ความเหมาะสมระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ย 1.51-2.50 หมายถึง ความเหมาะสมระดับพอใช้ ค่าเฉลี่ย 1.00-1.50 หมายถึง ความเหมาะสมระดับควรปรับปรุง

## ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ทำให้ทราบความคิดเห็นของบัณฑิตที่มีต่อหลักสูตรสารสนเทศศาสตร์ กลุ่มวิชาการจัดการสารสนเทศ และการสื่อสาร คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ว่ามีประสิทธิผลเอื้อต่อการเข้าสู่วิชาชีพสารสนเทศ เพื่อจะได้นำความคิดเห็นและข้อเสนอแนะมาใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงแก้ไขหลักสูตร ตลอดจนการดำเนินงานของกลุ่มวิชา เพื่อที่จะได้เพิ่มพูนประสิทธิภาพในการผลิตบัณฑิตให้มีศักยภาพ และสามารถเข้าสู่วิชาชีพและสอดคล้องกับความต้องการของสังคมต่อไป

## สรุปผลการวิจัย

### 1. สถานภาพส่วนตัว การทำงานและประสบการณ์ของบัณฑิต

#### 1.1 สถานภาพส่วนตัว

จำนวนบัณฑิตที่ตอบแบบสอบถาม จำนวน 65 คน เป็นบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาในปีการศึกษา 2552 มากที่สุด ร้อยละ 30.8 รองลงมาเป็นบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาปีการศึกษา 2549 ร้อยละ 29.2 และบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาปีการศึกษา 2550 ร้อยละ 15.4

บัณฑิตส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 49 คน ร้อยละ 75.4 มีอายุระหว่าง 26-30 ปี มากที่สุด จำนวน 35 คน ร้อยละ 53.8 รองลงมาคือ อายุระหว่าง 20- 25 ปี จำนวน 28 คน ร้อยละ 43.1 บัณฑิตยังมีคุณวุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรีมากที่สุด จำนวน 53 คน ร้อยละ 81.5 และมีวุฒิจากการศึกษาระดับปริญญาโท จำนวน 12 คน ร้อยละ 18.5 หลังจากจบการศึกษาไปแล้วบัณฑิตมากกว่าครึ่ง ร้อยละ 56.9 ได้รับการอบรม/ศึกษาดูงานเพื่อการเพิ่มพูนความรู้ให้สามารถปฏิบัติงานได้ดี

### 1.2 การทำงานและประสบการณ์

บัณฑิตส่วนใหญ่มีงานทำร้อยละ 75.4 กรณีที่ยังไม่ทำงานเป็นเพราะกำลังศึกษาต่อ รอบรรจุตำแหน่งงาน ร้อยละ 16.9 กลุ่มบัณฑิตที่มีงานทำพบว่า ส่วนใหญ่ทำงานในหน่วยงานราชการ หน่วยงานรัฐวิสาหกิจ/บริษัทเอกชน ร้อยละ 75.4 โดยทำงานในหน่วยงานห้องสมุด โรงเรียนบรรณารักษศาสตร์ ศูนย์ข้อมูล ร้อยละ 44.6 และบริษัททางด้านเทคโนโลยี/คอมพิวเตอร์ ร้อยละ 16.9 และหน่วยงานอื่น ได้แก่ บริษัทธุรกิจ โรงพยาบาล และงานอิสระ ร้อยละ 13.9 บัณฑิตมีประสบการณ์ ในการทำงานระหว่าง 3-4 ปี ร้อยละ 23.1 รองลงมาคือ ระหว่าง 1-2 ปี ร้อยละ 18.5 นอกจากนี้ยังมีการเปลี่ยนงานจำนวน 1 ครั้ง ร้อยละ 23.1 และเปลี่ยนงานจำนวน 3 ครั้ง ร้อยละ 7.7

บัณฑิตที่ทำงานในห้องสมุดส่วนใหญ่ทำงานในห้องสมุดมหาวิทยาลัย/วิทยาลัย หอสมุดแห่งชาติ หอสมุดโรงเรียน ร้อยละ 50.8 รองลงมาคือ หอสมุดประชาชน ศูนย์บริการเอกสาร หอสมุดเฉพาะ ร้อยละ 15.4 ในกลุ่มบัณฑิตที่ทำงานในห้องสมุดให้เหตุผลที่ประกอบอาชีพบรรณารักษ์หรือเกี่ยวกับบรรณารักษ์/นักสารสนเทศ คือ มีความสามารถและความถนัดในอาชีพบรรณารักษ์ ร้อยละ 47.7 รองลงมาคือ พอใจอาชีพบรรณารักษ์ ร้อยละ 33.8 มีโอกาสก้าวหน้าในอาชีพ และมีความมั่นใจในการทำงานกว่าอาชีพอื่นๆ ร้อยละ 27.7 เท่ากัน และลักษณะนิสัย บุคลิกภาพเหมาะสมกับอาชีพบรรณารักษ์ ร้อยละ 16.9

ส่วนบัณฑิตที่ประกอบอาชีพอื่นที่ไม่ใช่บรรณารักษ์หรือเกี่ยวกับบรรณารักษ์/นักสารสนเทศให้เหตุผลคือ อาชีพบรรณารักษ์ไม่เหมาะกับบุคลิกของตนเอง ร้อยละ 47.7 รองลงมาคือ อาชีพอื่นมีรายได้ดีกว่า ร้อยละ 33.8

### 1.3 ปัญหาที่เกี่ยวกับการทำงาน

ปัญหาด้านการทำงาน และปัญหาด้านความรู้ที่ใช้ปฏิบัติงาน บัณฑิตส่วนใหญ่เห็นว่ามีปัญหาอยู่ในระดับน้อย ร้อยละ 66.1 และ 47.5 ตามลำดับ ทั้งนี้ปัญหาด้านความรู้ที่ใช้ปฏิบัติงานโดยเฉพาะความรู้ทางด้านภาษาอังกฤษ บัณฑิตเห็นว่าเป็นปัญหาระดับมากถึง ร้อยละ 23.7 ส่วนเรื่องความรู้ความสามารถทางด้านบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ และความรู้ทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ บัณฑิตส่วนใหญ่เห็นว่ามีปัญหาอยู่ในระดับน้อย ร้อยละ 33.9 และ 55.9 ตามลำดับ

## 2. ความคิดเห็นต่อหลักสูตรสารสนเทศศาสตร์

### 2.1 ความคิดเห็นต่อวัตถุประสงค์ของหลักสูตร

บัณฑิตเห็นว่าหลักสูตรสารสนเทศศาสตร์บรรลุวัตถุประสงค์และมีความสอดคล้องเหมาะสมกับความต้องการของสังคมปัจจุบันโดยรวมอยู่ในระดับมาก ( $\bar{X}=3.78$ ) โดยมีความเข้าใจทักษะชีวิตสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ดี ใช้ชีวิตบนพื้นฐานของความพอเพียง มีวินัยและค่านิยมที่ดี เสียสละอุทิศตนและเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม ( $\bar{X}=3.82$ ) มีจริยธรรม คุณธรรม ความซื่อสัตย์ และจรรยาบรรณในวิชาชีพ มีความรับผิดชอบต่อสังคม และปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี ( $\bar{X}=3.80$ ) ความรู้ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี การวิจัย และการจัดการเพื่อเป็นเครื่องมือในการจัดการสารสนเทศและองค์กรสารสนเทศทั้งที่เป็นห้องสมุดและองค์กรด้านธุรกิจสารสนเทศได้ ( $\bar{X}=3.78$ ) มีความรู้ความสามารถด้านการจัดการสารสนเทศ สามารถคิดวิเคราะห์และสังเคราะห์อย่างเป็นระบบเพื่อประเมิน คัดสรร จัดการทรัพยากรและเนื้อหาของสารสนเทศทุกรูปแบบให้สามารถจัดเก็บและเข้าถึง ตลอดจนใช้ทักษะการสื่อสาร

โดยเฉพาะภาษาอังกฤษในการจัดการให้ผู้อื่นใช้ประโยชน์จากสารสนเทศในรูปแบบต่างๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ( $\bar{X}=3.72$ )

บัณฑิตเห็นว่าหลักสูตรสารสนเทศศาสตร์บรรลุวัตถุประสงค์และมีความสอดคล้องเหมาะสมกับสภาพการจัดการเรียนการสอน โดยรวมอยู่ในระดับมาก ( $\bar{X}=4.13$ ) มีความเข้าใจทักษะชีวิตสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ดี ใช้ชีวิตบนพื้นฐานของความพอเพียง มีวินัยและค่านิยมที่ดี เสียสละอุทิศตนและเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม ( $\bar{X}=4.26$ ) มีความรู้ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี การวิจัย และการจัดการเพื่อเป็นเครื่องมือในการจัดการสารสนเทศและองค์กรสารสนเทศทั้งที่เป็นห้องสมุดและองค์กรด้านธุรกิจสารสนเทศได้ และมีจริยธรรม คุณธรรม ซื่อสัตย์และจรรยาบรรณในวิชาชีพ มีความรับผิดชอบต่อสังคมและปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีเท่ากัน ( $\bar{X}=4.17$ ) มีความรู้ความสามารถด้านการจัดการสารสนเทศ สามารถคิดวิเคราะห์และสังเคราะห์อย่างเป็นระบบเพื่อประเมิน คัดสรร จัดการทรัพยากรและเนื้อหาของสารสนเทศทุกรูปแบบให้สามารถจัดเก็บและเข้าถึง ตลอดจนใช้ทักษะการสื่อสารโดยเฉพาะภาษาอังกฤษในการจัดการให้ผู้อื่นใช้ประโยชน์จากสารสนเทศในรูปแบบต่างๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ( $\bar{X}=3.91$ )

บัณฑิตเห็นว่าหลักสูตรสารสนเทศศาสตร์บรรลุวัตถุประสงค์และมีความสอดคล้องเหมาะสมกับความเป็นไปได้ในการนำไปใช้ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ( $\bar{X}=4.15$ ) มีความรู้ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี การวิจัย และการจัดการเพื่อเป็นเครื่องมือในการจัดการสารสนเทศและองค์กรสารสนเทศทั้งที่เป็นห้องสมุดและองค์กรด้านธุรกิจสารสนเทศได้ ( $\bar{X}=4.35$ ) มีความเข้าใจทักษะชีวิตสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ดี ใช้ชีวิตบนพื้นฐานของความพอเพียง มีวินัยและค่านิยมที่ดี เสียสละอุทิศตนและเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม ( $\bar{X}=4.25$ ) มีจริยธรรม คุณธรรม ความซื่อสัตย์และจรรยาบรรณในวิชาชีพ มีความรับผิดชอบต่อสังคมและปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี ( $\bar{X}=4.17$ ) มีความรู้ความสามารถด้านการจัดการสารสนเทศ สามารถคิดวิเคราะห์และสังเคราะห์

อย่างเป็นระบบเพื่อประเมิน คัดสรร จัดการทรัพยากร และเนื้อหาของสารสนเทศทุกรูปแบบให้สามารถจัดเก็บ และเข้าถึง ตลอดจนใช้ทักษะการสื่อสารโดยเฉพาะภาษาอังกฤษในการจัดการให้ผู้อื่นใช้ประโยชน์จากสารสนเทศ ในรูปแบบต่างๆได้อย่างมีประสิทธิภาพ ( $\bar{x}=3.82$ )

## 2.2 ความคิดเห็นต่อรายวิชาในหลักสูตร

ความคิดเห็นด้านความเหมาะสมของ รายวิชาในกลุ่มวิชาบังคับพื้นฐาน และกลุ่มวิชาเฉพาะ ด้าน ซึ่งกลุ่มวิชาเฉพาะด้าน จำแนกออกเป็น 2 กลุ่มย่อย คือ กลุ่มวิชาเอกและกลุ่มวิชาเลือกของวิชาเอก ในแต่ละ รายวิชาได้ศึกษาความคิดเห็นของบัณฑิตใน 3 ประเด็น คือ 1) ความเหมาะสมที่จะเป็นรายวิชาในกลุ่มวิชานั้นๆ 2) ความเหมาะสมของหน่วยกิต 3) ประโยชน์ต่อ การทำงาน

หมวดวิชาศึกษาทั่วไป จำนวน 18 รายวิชา 44 หน่วยกิต ผลการวิเคราะห์เป็นดังนี้

1) ความเหมาะสมที่จะเป็นวิชาศึกษาทั่วไป บัณฑิตส่วนใหญ่เห็นว่ารายวิชาส่วนใหญ่ในกลุ่ม มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ และกลุ่มภาษา มีความ เหมาะสมที่จะเป็นรายวิชาศึกษาทั่วไปในระดับมากที่สุด ได้แก่ รายวิชา 412 102 การรู้สารสนเทศ ( $\bar{x}=4.68$ ) 411 105 ภาษาอังกฤษสำหรับมนุษยศาสตร์และ สังคมศาสตร์ 1 ( $\bar{x}=4.58$ ) 411 205 ภาษาอังกฤษ สำหรับมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ 2 ( $\bar{x}=4.61$ ) 411 303 ภาษาอังกฤษสำหรับมนุษยศาสตร์และ สังคมศาสตร์ 3 ( $\bar{x}=4.63$ ) 411 304 ภาษาอังกฤษ สำหรับมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ 4 ( $\bar{x}=4.68$ ) 411 305 ภาษาอังกฤษสำหรับมนุษยศาสตร์และ สังคมศาสตร์ 5 ( $\bar{x}=4.66$ ) 411 306 ภาษาอังกฤษ สำหรับมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ 6 ( $\bar{x}=4.69$ ) 411 402 ภาษาอังกฤษสำหรับมนุษยศาสตร์และ สังคมศาสตร์ 7 ( $\bar{x}=4.68$ ) 411 403 ภาษาอังกฤษสำหรับ มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ 8 ( $\bar{x}=4.65$ ) 416 102 การอ่านและเขียนเชิงวิชาการ ( $\bar{x}=4.52$ ) 412 141 คอมพิวเตอร์ขั้นแนะนำสำหรับนักศึกษา คณะมนุษยศาสตร์ และสังคมศาสตร์ ( $\bar{x}=4.63$ )

## 2) ความเหมาะสมของหน่วยกิต

บัณฑิตส่วนใหญ่เห็นว่ารายวิชาในกลุ่มมนุษยศาสตร์และ สังคมศาสตร์ จำนวน 15 หน่วยกิต กลุ่มวิชาภาษา จำนวน 23 หน่วยกิต และกลุ่มวิชาวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ จำนวน 6 หน่วยกิต ที่กำหนดไว้มีความเหมาะสมใน ระดับมาก รายวิชาที่เสนอแนะว่าควรพิจารณาตัดออก จากหลักสูตร ได้แก่ รายวิชา 400 103 ไทยศึกษา มากที่สุด ร้อยละ 7.7 รายวิชา 400 101 มนุษย์กับ ธรรมชาติ และรายวิชา 400 102 มนุษย์กับการรู้จัก ตนเอง คิดเป็นร้อยละ 3.1 เท่ากัน

3) ประโยชน์ต่อการทำงาน บัณฑิต เห็นว่ารายวิชาในกลุ่มมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ และกลุ่มภาษา เป็นรายวิชาที่มีประโยชน์ต่อการทำงาน ในระดับมากที่สุด ได้แก่ 412 102 การรู้สารสนเทศ ( $\bar{x}=4.69$ ) 411 105 ภาษาอังกฤษสำหรับมนุษยศาสตร์ และสังคมศาสตร์ 1 ( $\bar{x}=4.66$ ) 411 205 ภาษาอังกฤษ สำหรับมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ 2 ( $\bar{x}=4.69$ ) 411 303 ภาษาอังกฤษสำหรับมนุษยศาสตร์และ สังคมศาสตร์ 3 ( $\bar{x}=4.80$ ) 411 304 ภาษาอังกฤษสำหรับ มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ 4 ( $\bar{x}=4.72$ ) 411 305 ภาษาอังกฤษสำหรับมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ 5 ( $\bar{x}=4.66$ ) 411 306 ภาษาอังกฤษสำหรับมนุษยศาสตร์ และสังคมศาสตร์ 6 ( $\bar{x}=4.68$ ) 411 402 ภาษาอังกฤษ สำหรับมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ 7 ( $\bar{x}=4.74$ ) 411 403 ภาษาอังกฤษสำหรับมนุษยศาสตร์และ สังคมศาสตร์ 8 ( $\bar{x}=4.62$ ) 416 101 การใช้ภาษาไทย ( $\bar{x}=4.57$ ) 416 102 การอ่านและเขียนเชิงวิชาการ ( $\bar{x}=4.59$ ) 412 141 คอมพิวเตอร์ขั้นแนะนำสำหรับนักศึกษา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ( $\bar{x}=4.71$ )

กลุ่มวิชาเฉพาะด้าน : วิชาเอก จำนวน 12 รายวิชา 36 หน่วยกิต ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเป็นดังนี้

1) ความเหมาะสมที่จะเป็นวิชาเอก บัณฑิตส่วนใหญ่เห็นว่ารายวิชาที่มีความเหมาะสมที่ จะเป็นรายวิชาบังคับในระดับมากที่สุด ได้แก่ 412 103 สารสนเทศและสังคม ( $\bar{x}=4.51$ ) 412 213 การพัฒนา ทรัพยากรสารสนเทศ ( $\bar{x}=4.58$ ) 412 214 การวิเคราะห์

และสังเคราะห์เนื้อหาสารสนเทศ ( $\bar{x}$  = 4.62) 412 241  
เทคโนโลยีสารสนเทศ ( $\bar{x}$  = 4.51) 412 459 การฝึก  
ประสบการณ์วิชาชีพ ( $\bar{x}$  = 4.63)

รายวิชาที่มีความเหมาะสมที่จะเป็นรายวิชา  
บังคับในระดับมาก ได้แก่ 412 231 บริการสารสนเทศ  
( $\bar{x}$  = 4.47) 412 312 การวิเคราะห์และสังเคราะห์รายการ  
( $\bar{x}$  = 4.41) 412 313 การออกแบบและพัฒนาฐานข้อมูล  
( $\bar{x}$  = 4.43) 412 317 การจัดทำบรรณานุกรมและสารบัญ  
( $\bar{x}$  = 4.25) 412 318 การค้นคืนสารสนเทศ ( $\bar{x}$  = 4.29)  
412 413 การบริหารสถาบันบริการสารสนเทศ ( $\bar{x}$  = 4.40)

**2) ความเหมาะสมของหน่วยกิตบัณฑิต**  
ส่วนใหญ่เห็นว่ารายวิชาในกลุ่มนี้ หน่วยกิตของแต่ละ  
รายวิชาเอกที่กำหนดไว้มีความเหมาะสม ร้อยละ 93.80  
รายวิชาที่ควรลดหน่วยกิต ได้แก่ รายวิชา 412 231  
บริการสารสนเทศ และรายวิชา 412 413 การบริหาร  
สถาบันบริการสารสนเทศ ร้อยละ 3.10 รองลงมาคือ  
รายวิชา 412 252 การสื่อสารและการตลาดในงานบริการ  
สารสนเทศ ร้อยละ 1.5 ส่วนรายวิชาที่ควรเพิ่มหน่วยกิต  
ได้แก่ รายวิชา 412 214 การวิเคราะห์และสังเคราะห์  
เนื้อหาสารสนเทศ และรายวิชา 412 317 การจัดทำ  
บรรณานุกรมและสารบัญ ร้อยละ 3.10 และรายวิชา  
412 313 การออกแบบและพัฒนาฐานข้อมูล ร้อยละ 1.50

**3) ประโยชน์ต่อการทำงาน บัณฑิต**  
ส่วนใหญ่เห็นว่ารายวิชาที่มีประโยชน์ต่อการทำงานใน  
ระดับมากที่สุด ได้แก่ 412 214 การวิเคราะห์และสังเคราะห์  
เนื้อหาสารสนเทศ ( $\bar{x}$  = 4.55) 412 241 เทคโนโลยี  
สารสนเทศ ( $\bar{x}$  = 4.58) 412 252 การสื่อสารและการตลาด  
ในงานบริการสารสนเทศ ( $\bar{x}$  = 4.51) 412 459 การฝึก  
ประสบการณ์วิชาชีพ ( $\bar{x}$  = 4.68)

รายวิชาที่มีประโยชน์ต่อการทำงานในระดับ  
มาก ได้แก่ 412 103 สารสนเทศและสังคม ( $\bar{x}$  = 4.45)  
412 213 การพัฒนาทรัพยากรสารสนเทศ ( $\bar{x}$  = 4.48)  
412 231 บริการสารสนเทศ ( $\bar{x}$  = 4.45) 412 312  
การวิเคราะห์และสังเคราะห์รายการสารสนเทศ ( $\bar{x}$  = 4.43)  
412 313 การออกแบบและพัฒนาฐานข้อมูล ( $\bar{x}$  = 4.48)  
412 317 การจัดทำบรรณานุกรมและสารบัญ ( $\bar{x}$  = 4.22)

412 318 การค้นคืนสารสนเทศ ( $\bar{x}$  = 4.40) 412 413  
การบริหารสถาบันบริการสารสนเทศ ( $\bar{x}$  = 4.35)

**กลุ่มวิชาเฉพาะด้าน : วิชาเลือกของ  
วิชาเอก** จำนวน 10 รายวิชา 33 หน่วยกิต ผลการ  
วิเคราะห์เป็นดังนี้

**1) ความเหมาะสมที่จะเป็นวิชาเลือก  
ของวิชาเอก** เกือบทุกรายวิชาที่เปิดสอนมีความเหมาะสม  
ในระดับมาก โดยเฉพาะรายวิชา 412 254 การเขียน  
เพื่อการสื่อสาร และ 412 341 เทคโนโลยีอินเทอร์เน็ต  
ที่บัณฑิตเห็นว่ามีเหมาะสมในระดับมากที่สุด  
( $\bar{x}$  = 4.51) เท่ากัน

**2) ความเหมาะสมของหน่วยกิต**  
บัณฑิตส่วนใหญ่เห็นว่าหน่วยกิตของแต่ละ  
รายวิชาเลือกที่กำหนดไว้เหมาะสมมากที่สุด ร้อยละ  
93.80

**3) ประโยชน์ต่อการทำงาน** พบว่า  
รายวิชาเกือบทุกรายวิชาที่เปิดสอนมีประโยชน์ต่อ  
การทำงานในระดับมาก โดยมี 3 รายวิชา ได้แก่ 412 244  
การสื่อสารข้อมูลและเครือข่ายคอมพิวเตอร์ ( $\bar{x}$  = 4.52)  
เทคโนโลยีอินเทอร์เน็ต ( $\bar{x}$  = 4.58) และ 412 351 ระเบียบ  
วิธีวิจัยทางสารสนเทศศาสตร์ ( $\bar{x}$  = 4.51) บัณฑิตเห็นว่ามี  
ความเหมาะสมในระดับมากที่สุด

## 2.3 ความคิดเห็นต่อวิชาโท

หลักสูตรกำหนดให้เรียนวิชาโท 15 หน่วยกิต  
และรายวิชาโทที่เปิดสอนอยู่ทั้งหมด 9 สาขาวิชาโท  
จากการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า บัณฑิตมีความคิดเห็น  
ต่อจำนวนหน่วยกิตวิชาโทมีเหมาะสมมากที่สุด ร้อยละ  
95.40 บัณฑิตส่วนใหญ่เลือกเรียนวิชาโทที่หลากหลาย  
ได้แก่ ประชาสัมพันธ์ ร้อยละ 52.30 ภาษาจีน ร้อยละ  
44.60 ภาษาอังกฤษ ร้อยละ 13.80 และภาษาศาสตร์  
ร้อยละ 3.10 โดยเห็นว่าวิชาโทมีประโยชน์ต่อการทำงาน  
ในระดับปานกลาง ร้อยละ 44.60 วิชาโทที่ต้องการให้  
เปิดสอนในหลักสูตรมากที่สุด คือ รายวิชาการผลิต  
สื่ออิเล็กทรอนิกส์โดยตรง เช่น การผลิตสื่อสารคดีใน  
รูปแบบต่างๆ ร้อยละ 6.00 รองลงมาคือ รายวิชาการสอน  
สารสนเทศสำหรับครู วิชาทางการบริการสารสนเทศ

สารสนเทศที่เกี่ยวกับการตลาด ร้อยละ 2.40 ตามลำดับ  
บันทึกเห็นว่าความรู้ที่ควรเพิ่มในหลักสูตรคือ โปรแกรม  
คอมพิวเตอร์ และการพัฒนาฐานข้อมูล การจัดการ  
สารสนเทศเพื่อชุมชนท้องถิ่นและด้านภูมิศาสตร์ และ  
การวิเคราะห์สารสนเทศ การจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน  
การจัดการเอกสารและจดหมายเหต ร้อยละ 6.20 การผลิต  
สื่ออิเล็กทรอนิกส์ และการพัฒนาสื่อมัลติมีเดีย เพื่อ  
รองรับการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีสารสนเทศ ร้อยละ  
4.60 ภาษาอังกฤษธุรกิจ การพูดในที่ชุมชน การบริหาร  
เชิงกลยุทธ์ และประสบการณ์ในวิชาชีพ ร้อยละ 1.5

### 3. ข้อเสนอแนะอื่น ๆ

**ด้านวัตถุประสงค์ของหลักสูตร** ควรมุ่งเน้น  
ให้นักศึกษาสามารถนำความรู้ความสามารถไปประยุกต์  
ใช้ได้ในหลายๆ สาขาอาชีพ รวมถึงการปรับเปลี่ยนรูป  
แบบการเรียนการสอน และการวัดผล โดยเน้นการคิด  
วิเคราะห์ สังเคราะห์ องค์ความรู้ต่างๆ และการอภิปราย  
ตลอดจนสอดแทรกเนื้อหาเกี่ยวกับสภาพเศรษฐกิจ สังคม  
การเมือง วัฒนธรรม และเพิ่มเนื้อหาเกี่ยวกับคุณธรรม  
จริยธรรมให้กับนักศึกษาให้เพิ่มมากขึ้น นอกจากนี้บันทึก  
ได้เสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ของหลักสูตร  
โดยให้มีการแทรกเนื้อหาการเรียนการสอนเป็นภาษา  
อังกฤษ เพื่อให้นักศึกษาได้ฝึกทักษะด้านภาษาอังกฤษ  
มากขึ้น

**ด้านเนื้อหาวิชาในหลักสูตร** เนื้อหาในรายวิชา  
ควรจัดให้มีการสอนโดยการสอดแทรกการประยุกต์  
ใช้โปรแกรมต่างๆ ให้นักศึกษารู้จักกับแอปพลิเคชันใหม่ๆ  
ที่สามารถนำมาใช้ในการทำงานได้ ร้อยละ 6.20 และ  
ควรเพิ่มเอกสารการสอนเป็นภาษาอังกฤษมากขึ้น  
นอกจากนี้หลักสูตรควรจัดให้มีรายวิชาโครงการเป็น  
วิชาบังคับให้กับนักศึกษาได้นำความรู้ที่ได้จากการเรียน  
4 ปี มาใช้ เพื่อเปิดโอกาสให้เกิดความคิดสร้างสรรค์  
ฝึกปฏิบัติการสื่อสารทางวิชาการ ทั้งการเขียนรายงาน  
และการนำเสนอ ร้อยละ 2.40 เท่ากัน และสอดแทรก  
ทักษะทางสังคม เทคนิค และคำแนะนำก่อนออกไปใช้  
ชีวิตจริง ตลอดจนการเรียนการสอนควรให้ความสำคัญ

กับการนำผลการศึกษาค้นคว้าจากงานวิจัย วิทยานิพนธ์  
มาใช้เป็นกรณีศึกษาให้มากขึ้น และการจัดการข้อมูล  
สารสนเทศและความรู้ทุกประเภทในทุกหน่วยงานโดย  
ไม่จำกัดเฉพาะห้องสมุด ร้อยละ 1.20 เท่ากัน

**ด้านจำนวนรายวิชาและจำนวนหน่วยกิต  
ของแต่ละรายวิชาในหลักสูตร** วิชาเฉพาะด้านควร  
เสริมวิชาที่เกี่ยวกับการปฏิบัติงานหรือการเข้าสังคม  
ร้อยละ 2.40 รวมทั้งควรเพิ่มรายวิชาภาษาอังกฤษ  
ซึ่งมีความสำคัญมากกับการประกอบอาชีพจริง ร้อยละ  
2.40 และควรลดจำนวนหน่วยกิตหมวดวิชาศึกษาทั่วไป  
เพื่อให้ นักศึกษามีเวลาที่จะเรียนวิชาเลือกเพิ่มมากขึ้น  
ร้อยละ 1.20

**ด้านการฝึกปฏิบัติในรายวิชาต่างๆ ใน  
หลักสูตร** ควรมีการฝึกปฏิบัติมากยิ่งขึ้น เพื่อความ  
ชำนาญในแต่ละเนื้อหาของรายวิชา และสามารถนำไป  
ใช้ได้จริงเวลาทำงาน ร้อยละ 11.10

**ด้านการฝึกงานตามหลักสูตร** การฝึกงาน  
ควรขยายระยะเวลาในการฝึกให้มากกว่าเดิม เพื่อจะได้  
มองเห็นถึงลักษณะการทำงาน และฝึกการปรับตัวเข้ากับ  
เพื่อนร่วมงาน ร้อยละ 14.30 การฝึกงานควรคัดเลือก  
แหล่งฝึกงานเพื่อให้นักศึกษาได้สัมผัสกับการทำงานที่  
ใกล้เคียงกับสาขาวิชาที่ได้เรียน ควรให้นักศึกษาเลือก  
สถานที่เอง และมีการรวบรวมรายชื่อและข้อมูลหน่วยงาน  
ให้นักศึกษาได้พิจารณาตัดสินใจเข้าไปรับการฝึกงาน  
ร้อยละ 3.60 เท่ากัน ควรส่งเสริมให้นักศึกษาฝึกงาน  
นอกสถานที่หรือต่างประเทศ ร้อยละ 2.40 และนักศึกษา  
มีโอกาฝึกประสบการณ์งานห้องสมุดของสถาบันก่อน  
ออกไปฝึกงานหน่วยงานภายนอก ร้อยละ 1.20

**ด้านอื่นๆ** ควรจัดให้มีระบบการจัดการสารสนเทศ  
และความรู้สำหรับศิษย์เก่า การสร้างภาพลักษณ์บรรณารักษ์  
และนักสารสนเทศสมัยใหม่ ตลอดจนเสริมสร้าง  
องค์ความรู้ใหม่ๆ ด้านสารสนเทศศาสตร์ และการบูรณาการ  
องค์ความรู้ด้านสารสนเทศศาสตร์เข้ากับศาสตร์อื่นๆ  
ร้อยละ 1.20

## อภิปรายผลการวิจัย

บัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาและเข้าทำงานในหน่วยงานราชการ รัฐวิสาหกิจ และส่วนใหญ่ยังคงทำงาน ในหน่วยงานห้องสมุด ศูนย์ข้อมูล ในตำแหน่งบรรณารักษ์ นักสารสนเทศ ทั้งนี้เหตุผลที่เลือกประกอบอาชีพนี้เนื่องจากมีความสามารถและความถนัดในอาชีพ และเห็นว่ามีโอกาสก้าวหน้าในอาชีพและมีความมั่นใจในการทำงานกว่าอาชีพอื่นๆ สำหรับบัณฑิตที่เลือกประกอบอาชีพอื่นที่ไม่ใช่บรรณารักษ์ให้เหตุผลเนื่องจากมีรายได้ดีกว่า และเห็นว่าอาชีพที่ทำนั้นยังคงเกี่ยวข้องกับงานด้านการจัดการข้อมูลและสารสนเทศ แสดงให้เห็นว่าตลาดงานด้านวิชาชีพสารสนเทศมีขอบเขตที่กว้างขึ้น ทำให้ให้นักสารสนเทศมีขอบข่ายการทำงานที่กว้างขวางและหลากหลายมากยิ่งขึ้น ทำให้บัณฑิตมีโอกาสเลือกทำงานได้อย่างกว้างขวางตามความสามารถและความถนัดได้มากยิ่งขึ้น อีกทั้งบัณฑิตพึงพอใจในสภาพการทำงาน และประสบผลสำเร็จในการทำงาน ซึ่งแสดงให้เห็นว่าหลักสูตรสารสนเทศศาสตร์ได้บรรลุวัตถุประสงค์ในเกณฑ์ที่น่าพอใจในการผลิตบัณฑิตที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน สอดคล้องกับการศึกษาของ Phlangwan, Sacchanand, & Manmart (2009) ที่วิเคราะห์คุณสมบัติด้านสารสนเทศที่ประกาศรับสมัครงานในหนังสือพิมพ์ซึ่งพบว่าตลาดแรงงานยังคงต้องการบุคลากรที่มีคุณสมบัติด้านสารสนเทศ โดยเฉพาะตำแหน่งงานด้านสารสนเทศโดยตรง ได้แก่ บรรณารักษ์ นักสารสนเทศ ผู้จัดการสารสนเทศในองค์กร เจ้าหน้าที่ศูนย์ข้อมูล นักจดหมายเหตุ ผู้จัดการความรู้ ผู้จัดการเอกสารสำนักงาน และผู้จัดการฝ่ายสำนักงาน นอกจากนี้ยังมีการประกาศรับตำแหน่งงานใหม่ๆ ที่ขยายขอบเขตกว้างขึ้น อาทิเช่น ตำแหน่งผู้จัดการความรู้ เจ้าหน้าที่ศูนย์ข้อมูล และตำแหน่งงานที่ประยุกต์คุณสมบัติด้านสารสนเทศ ได้แก่ นักวิเคราะห์ระบบ นักการตลาด เลขานุการ นักพัฒนาเว็บไซต์ นักวิชาการ นักวิจัย ประชาสัมพันธ์ เจ้าหน้าที่ฝ่ายบุคคล เจ้าหน้าที่วิเคราะห์นโยบายและแผน นักฝึกอบรม และผู้จัดการฝ่ายสำนักงาน

บัณฑิตส่วนใหญ่เห็นว่าหลักสูตรสารสนเทศศาสตร์บรรลุวัตถุประสงค์และมีความสอดคล้องเหมาะสมระดับมากกับความต้องการของสังคมปัจจุบัน สภาพการจัดการเรียนการสอน ความเป็นไปได้ในการนำไปใช้ และเห็นว่ารายวิชาหมวดวิชาชีพศึกษาทั่วไป มีความเหมาะสมและเป็นประโยชน์ต่อการทำงาน และมีข้อเสนอให้เพิ่มรายวิชาภาษาอังกฤษมากขึ้นเพราะมีความจำเป็นในการปฏิบัติงาน ถ้าเป็นไปได้ควรให้นักศึกษาเรียนภาษาอังกฤษตลอดหลักสูตร 4 ปี สำหรับกลุ่มวิชาเฉพาะด้าน กลุ่มวิชาเอก และวิชาเลือกของวิชาเอกเห็นว่ามีความเหมาะสม ควรปรับปรุงเนื้อหาวิชาที่ทันสมัยและเป็นประโยชน์ต่อการปฏิบัติงานได้กว้างขวางให้สอดคล้องกับสภาพปัจจุบัน ควรสอดแทรกเนื้อหาเป็นภาษาอังกฤษในแต่ละรายวิชา และควรเพิ่มความรู้ทางด้านเทคโนโลยี การจัดการสารสนเทศ เครือข่ายสารสนเทศ และในแต่ละรายวิชานั้นการฝึกปฏิบัติจริงให้มากขึ้น และให้ใช้กรณีศึกษาจากงานวิจัยและวิทยานิพนธ์มาสนับสนุนการเรียนการสอน ซึ่งสอดคล้องกับแนวทางการจัดการหลักสูตรเพื่อพัฒนาคุณภาพบัณฑิตตามกรอบทิศทางมหาวิทยาลัยขอนแก่นที่มีการวิจัยเป็นฐาน โดยการจัดการเรียนการสอนนั้นจะต้องบูรณาการการวิจัย (Research) ให้เข้ากับการเรียนการสอน (Teaching and learning) และการฝึกปฏิบัติ (Practice) กล่าวคือ กระบวนการเรียนการสอนมุ่งเน้นให้ผู้เรียนรู้วิธีการเรียนรู้และวิธีการแสวงหาความรู้ การคิดวิเคราะห์และสังเคราะห์ความรู้ รวมทั้งสามารถสร้างความรู้ใหม่ให้เกิดขึ้นและส่งผ่านความรู้ใหม่โดยการประยุกต์ใช้ความรู้ต่างๆ ไปใช้ประโยชน์ได้ (Khon Kaen University, 2551) และสอดคล้องกับศึกษาของ Lorrington (2004) ที่ได้เสนอแนวทางในการปรับปรุงหลักสูตรบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศึกษา (Library and Information Studies) เกี่ยวกับเนื้อหาวิชาในหลักสูตรต้องมาจากการบูรณาการวิชาทางด้านมนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ วิทยาศาสตร์ เข้าด้วยกัน การจัดการศึกษาจะต้องอาศัยการวิจัยเป็นพื้นฐาน เนื้อหาในหลักสูตรจะต้องสัมพันธ์และเกี่ยวข้องกับการดำเนินงานขององค์กร

ซึ่งแตกต่างจากหลักสูตรบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ในอดีตที่ศึกษาเฉพาะการดำเนินงานของห้องสมุดเท่านั้น และสอดคล้องกับการศึกษาของ Markey (2004) ศาสตราจารย์แห่ง School of Information, University of Michigan และ Malhan and Rao (2006) อาจารย์ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์มหาวิทยาลัย Jammu ประเทศอินเดีย ที่ได้สรุปแนวทางการจัดการศึกษาหลักสูตรบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ ดังนี้

- 1) ควรเพิ่มรายวิชาทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ได้แก่ รายวิชาการจัดการฐานข้อมูล ระบบห้องสมุดอัตโนมัติ การสร้างเว็บเพจและเอกสารอิเล็กทรอนิกส์ และเครือข่ายคอมพิวเตอร์
- 2) ควรพัฒนาให้ผู้เรียนมีความรู้ในสาขาวิชาเฉพาะ เช่น สารสนเทศทางการแพทย์ สารสนเทศทางการเงิน สารสนเทศทางธุรกิจ สารสนเทศทางกฎหมาย สารสนเทศทางวัฒนธรรม และสารสนเทศเพื่อชุมชน เป็นต้น เพื่อให้ประกอบวิชาชีพในแหล่งงานได้กว้างขวางขึ้น
- 3) ควรจัดให้มีรายวิชาที่เพิ่มทักษะทางการตลาดเพื่อจะได้นำมาพัฒนาผลิตภัณฑ์และบริการสารสนเทศ และมีรายวิชาเกี่ยวกับการวิเคราะห์ ประเมิน และปรับแต่งสารสนเทศ นอกจากนี้ควรจัดให้มีรายวิชาเกี่ยวกับการบริการสารสนเทศทางธุรกิจ การพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ การวิจัยตลาดเพื่อเพิ่มโอกาสในการจ้างงานของบัณฑิตให้ทำงานในภาคเอกชนที่มีการแข่งขันกันสูงได้
- 4) ควรจัดให้มีรายวิชาห้องสมุดดิจิทัลในหลักสูตรเพื่อให้ผู้เรียนได้รู้เทคนิคและการดำเนินงานในห้องสมุดดิจิทัลซึ่งเป็นห้องสมุดยุคใหม่
- 5) หลักสูตรควรมีรายวิชาเกี่ยวกับการจัดการสารสนเทศที่สำคัญ ได้แก่ ผู้ใช้สารสนเทศ การจัดการและสร้างตัวแทนสารสนเทศ การจัดการสถาบันบริการสารสนเทศ เศรษฐศาสตร์สารสนเทศ การค้นคืนสารสนเทศ เทคโนโลยีสารสนเทศ การวิเคราะห์ระบบ การออกแบบและพัฒนากระบวนการสารสนเทศ นโยบายสารสนเทศ และกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับสารสนเทศ การบริการสารสนเทศสำหรับองค์กรเพื่อสนับสนุนการตัดสินใจ การจัดการความรู้และการใช้ประโยชน์จากความรู้เพื่อการแก้ปัญหา การวางแผนกลยุทธ์ และการตัดสินใจ
- 6) ควรพัฒนาให้

ผู้เรียนมีความคิดสร้างสรรค์ เหนียวแน่น และมีความรับผิดชอบคู่ไปกับการมีความรู้และทักษะในวิชาชีพ

## ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะต่อการนำผลการวิจัยไปใช้ กลุ่มวิชาการจัดการสารสนเทศและการสื่อสารควรพิจารณาปรับปรุงหลักสูตรสารสนเทศศาสตร์ ดังนี้

**ด้านวัตถุประสงค์ของหลักสูตร** ควรมุ่งเน้นให้บัณฑิตมีความรู้และประสบการณ์การเรียนรู้ทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ และริเริ่มสร้างสรรค์ โดยใช้ความรู้และประสบการณ์ในการแก้ปัญหาการทำงานได้ ตลอดจนมีความเข้มแข็งด้านทักษะภาษาอังกฤษได้เป็นอย่างดี

**ด้านเนื้อหาวิชาในหลักสูตร** บัณฑิตมีความรู้ความสามารถด้านวิชาชีพสารสนเทศอย่างเหมาะสมโดยเฉพาะการจัดการสารสนเทศ แต่ยังขาดทักษะด้านภาษาอังกฤษ ทั้งนี้ในแต่ละรายวิชาควรเพิ่มทักษะด้านภาษาอังกฤษโดยสอดแทรกในเนื้อหาของรายวิชาให้มากขึ้น เนื่องจากความรู้และวิทยาการใหม่ๆ ในสาขาสวนใหญ่เป็นภาษาอังกฤษ ดังนั้นหลักสูตรสารสนเทศศาสตร์ควรมุ่งเพิ่มความเข้มแข็งด้านทักษะการสื่อสารภาษาอังกฤษ การจัดการสารสนเทศและความรู้ทุกประเภทจากหน่วยงานทั้งภาครัฐ และเอกชน การจัดการสมัยใหม่ เทคโนโลยีสารสนเทศ และการวิจัยและกระบวนการเรียนการสอนแต่ละรายวิชาควรใช้วิธีการสอดแทรกทักษะด้านการวิจัย โดยจัดการเรียนการสอนแบบ Research-based Teaching and Learning และควรเพิ่มรายวิชาโครงการพิเศษ (Special Project) เพื่อฝึกประสบการณ์และเป็นการประมวลความรู้ที่ได้ศึกษามาตลอดหลักสูตร

**สำหรับวิชาโท** บัณฑิตเห็นว่ามีความจำเป็นต่อการทำงานในระดับปานกลาง ในการปรับปรุงหลักสูตรควรพิจารณาประเด็นที่ควรจะต้องมีวิชาโทหรือไม่ หรือควรจัดให้มีรายวิชาเลือกเพิ่มมากขึ้น ที่จะเสริมความเข้มแข็งด้านวิชาชีพสารสนเทศ

**ด้านการฝึกงานตามหลักสูตร** การฝึกงานควรขยายระยะเวลาในการฝึกให้มากกว่าเดิม เพื่อให้นักศึกษาได้มองเห็นถึงลักษณะการทำงาน การฝึกงานนั้นควรคัดเลือกแหล่งฝึกงาน/หน่วยงาน เพื่อให้นักศึกษาได้สัมผัสกับการทำงานที่ใกล้เคียงกับสาขาที่เรียน และควรให้นักศึกษาเลือกแหล่งฝึกงานเอง และรวบรวมรายชื่อและข้อมูลของแหล่งฝึกงาน/หน่วยงาน ให้นักศึกษาพิจารณาเลือกและตัดสินใจเข้าไปรับการฝึกงาน ควรส่งเสริมให้นักศึกษาฝึกงานนอกสถานที่ทั้งในประเทศและต่างประเทศ

### เอกสารอ้างอิง

- Abels, E., Jones, R., Latham, J., Magnoni, D., & Gard, J. (2003). **Competencies for Information Profession of the 21<sup>st</sup> Century**. Retrieved Jul 4, 2007, from [http://www.sla.org/PDFs/Competencies2003\\_revised.pdf](http://www.sla.org/PDFs/Competencies2003_revised.pdf)
- KALIPER Advisory Committee. (2000). Education Library and Information Science Professionals for a New Century. Retrieved January 6, 2005, from <http://www.alise.org/publications/kaliper.pdf>
- Khon Kaen University. (2008). **KKU's Graduate Qualification Framework**. (InThai). Khon Kaen : Klangnanavittaya Press.
- Lorring, L.. (2004). **Behind the curriculum of library and information studies: models for didactical curriculum reflections**. Retrieved May 5, 2011, from <http://www.ifla.org/IV/ifla70/prog04.htm>
- Malhan, I. V., & Rao, S. (2006). The Networked Information Environment: Implications for Education of Library and Information Professionals **Malaysian Journal of Library and Information Science**. 11(1): 75-88.
- Manmart, L. (2002). **The Impact of the Internet on Schools of Library and Information Science in Thailand**. Doctor Thesis in Information Studies. University of Canberra, Australia.
- Markey, K. (2004). Current Education Trends in the Information and Library Science Curriculum. **Journal of Education for Library and Information Science**. 45(4): 317-339.
- Phlangwan, K., Sacchanand, C., & Manmart L. (2009). Analysis of Information Qualifications in Job Advertisements Published in Newspapers. **Songklanakarin Journal of Social Sciences and Humanities** 15(3) : 453-467. (InThai).
- Rao, K. N., & Babu, K. (2001). Role of Librarian in Internet and World Wide Web Environment. **Information Science**, 4(1): 25-34.